

विश्रम्भेण (10.) संचारप्रदेशः । सर्वदास्मिन्लोके । लोक दर्शने । यज्ञमानदृष्टि-
विषये रमधम् । रात्रौ अस्मिन्क्षये यज्ञमानगृहे रमधम् । क्षयो निवास [पा° ६.
१.२०१.] ऽइत्याद्युदात्तः क्षयशब्दो निवासवाची । किं च । इहैव स्त यज्ञमान-
गृहे एव भवत । मा अपगात अन्यत्र मा गहृत । इणो गा लुडोति [पा° २.४.
४५.] एतेर्लुडि गादिशे वृषम् ॥ २१ ॥

a. स॒द्धिता॒सि विश्व॒वृषू॒जा मावि॑श गौ॒पत्ये॒न ।

b. उप॑ त्वग्नि॒ दिवे॒दिवे॒ दोषा॑वस्त॒र्धिया व॒यम् । नमो॑ भर॒त ए॒मसि ॥ २२ ॥

का° [४.१२.६.] स॒द्धितेत्यालभतऽइति । गामित्यनुवर्तते । हे गौः त्वं स-
द्धितासि क्षीराज्यवृषद्विर्दानाय यज्ञकर्मभिः संयुक्तासि । किम्भूता विश्ववृषी वि-
श्वं वृषं यस्याः सा । शुक्लकृष्णादिवहुवृषैर्युक्ता । सा त्वमूर्जा क्षीरादिरसेन गौपत्येन
गोस्वामित्वेन मा मामाविश सर्वतः प्रविश । तत्प्रसादान्मम बहुविधो रसो ब-
हुविधं गोस्वामित्वं च सम्पद्यतामित्यर्थः ॥ का° [४.१२.७.] गार्हपत्यं गत्वोपति-
ष्ठतऽउप वेतीति ॥ उप त्वा ॥ तिस्रो गायत्र्य अग्नेय्यो मधुहृन्दोदृष्टाः । हे दो-
षावस्तः हे अग्ने दोषा रात्रिस्तस्यामपि वसति अज्ञसं धार्यमाणत्वान्नोपशाम्यतीति
दोषावस्ता । यद्वा अग्नौ हे देवा इत्युपक्रम्य तैः संगृह्य रात्रिं प्रविवेशेतीतिहृसेन
अग्ने रात्रौ प्रवेश उक्तस्तमयं मन्त्र आह । हे दोषावस्तः रात्रौ वसनशील गार्ह-
पत्य दिवेदिवे प्रतिदिनं वयं यज्ञमानाः त्वा त्वामुप एमसि त्वां प्रत्यागहामः ।
इदतो मसि । किम्भूता वयम् । धिया अद्यायुक्तया बुद्ध्या नमो भरतः नमस्कारं
संपादयन्तः । यद्वा नम इत्यन्ननाम [निघ° २.७.] अन्नं हविर्विश्रतः ॥ २२ ॥

राज॑न्तमध॒राणां गो॒पामृत॑स्य दी॒दिवि॑म् ।

वर्ध॑माण॒स्त्वे दमे॑ ॥ २३ ॥

क्रियापदमनुवर्तते । वयमीदृशमग्निमुपैमः । कीदृशं राजन्तं दीप्यमानमधराणां
गोपां गोपायतीति गोपास्तम् । यज्ञानां गोप्तारम् । ऋतस्य सत्यवचनलक्षणस्य
व्रतस्य दीदिविं दीपयितारम् । अग्निसमीपे व्रतं गृहीत्वा सत्यं वदतीत्याशयः ।
स्वे दमे अस्मदीये गृहे वर्धमाणं चातुर्मास्यसोमपश्चादिभिरभिवृद्धिं गहृतम् । द-